

Державна служба України з надзвичайних ситуацій

**Матеріали всеукраїнської науково-
практичної конференції викладачів
та фахівців-практиків**

ОХОРОНА ПРАЦІ: ОСВІТА І ПРАКТИКА

**XI Всеукраїнської науково-
практичної конференції курсантів,
студентів, аспірантів та ад'юнктів**

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОХОРОНИ ПРАЦІ

Львів - 2021

**МАТЕРІАЛИ ДРУКУЮТЬСЯ
УКРАЇНСЬКОЮ, АНГЛІЙСЬКОЮ ТА
ПОЛЬСЬКОЮ МОВАМИ**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

*Всеукраїнської
науково–практичної конференції
викладачів та фахівців–практиків*

ОХОРОНА ПРАЦІ: ОСВІТА І ПРАКТИКА

*та
XI Всеукраїнської
науково–практичної конференції
курсантів, студентів, аспірантів та
ад'юнктів*

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОХОРОНИ ПРАЦІ

Львів – 2021

Голова:	Андрій КУЗИК – проректор з науково-дослідної роботи ЛДУБЖД, д.с-г.н., професор Олександр АЗЮКОВСЬКИЙ – перший проректор Національного технічного університету "Дніпровська політехніка"(НТУ «ДП»), кандидат технічних наук, професор.
Заступники голови:	Василь ПОПОВИЧ – начальник навчально–наукового інституту цивільного захисту ЛДУБЖД, доктор технічних наук, професор; Дмитро МАТВІЙЧУК – головний редактор науково–виробничого журналу «Охорона праці»; Василь ГОЛІНЬКО – завідувач кафедри охорони праці та цивільної безпеки НТУ «ДП», доктор технічних наук, професор; Василь КОВАЛИШИН – завідувач кафедри ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій ЛДУБЖД, доктор технічних наук, професор.
Члени оргкомітету:	Наталія БОРОДІНА – професор кафедри технології навчання, охорони праці та дизайну БІНПО, доктор технічних наук, старший науковий співробітник; Орислава ГОРНОСТАЙ – доцент кафедри промислової безпеки та охорони праці ЛДУБЖД, кандидат технічних наук, доцент; Ярослав ІЛЬЧИШИН – викладач кафедри промислової безпеки та охорони праці ЛДУБЖД, кандидат педагогічних наук. Марта ЛАБАЧ – завідувач кафедри українознавства, кандидат філологічних наук, доцент; Володимир МАРИЧ – старший викладач кафедри промислової безпеки та охорони праці ЛДУБЖД, кандидат технічних наук; Ольга МЕНЬШИКОВА – заступник начальника навчально–наукового інституту цивільного захисту ЛДУБЖД, кандидат фізико–математичних наук, доцент; Олександр МІРУС – завідувач кафедри промислової безпеки та охорони праці ЛДУБЖД, кандидат хімічних наук, доцент; Оксана СТАНІСЛАВЧУК – доцент кафедри промислової безпеки та охорони праці ЛДУБЖД, кандидат технічних наук, доцент; Галина ТЕЛЕГІНА – доцент кафедри промислової безпеки та охорони праці ЛДУБЖД, кандидат медичних наук, доцент; Інга УРЯДНІКОВА – доцент кафедри технології навчання, охорони праці та дизайну БІНПО, кандидат технічних наук, доцент; Сергій ЧЕБЕРЯЧКО – професор кафедри охорони праці та цивільної безпеки НТУ «ДП», доктор технічних наук, професор; Олена ЯВОРСЬКА – професор кафедри охорони праці та цивільної безпеки НТУ «ДП», кандидат технічних наук, доцент.

**ОРГАНІЗАТОРИ
ТА ВИДАВЦІ**

Львівський державний університет безпеки
життєдіяльності

Національний технічний університет
«Дніпровська політехніка»

Науково–виробничий журнал «Охорона праці»

**Друк на різнографі
Технічний редактор,
комп'ютерна верстка
та відповідальний за друк**

Назарій ПЕТРОЛЮК

Микола Фльорко

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:

ЛДУ БЖД, вул. Клепарівська, 35,
м. Львів, 79007

Контактні телефони:

(032) 233-24-79,
тел/факс 233-00-88

«Охорона праці: Освіта і практика», «Проблеми та перспективи розвитку охорони праці»: Зб. наук. праць Всеукраїнської науково–практичної конференції викладачів та фахівців–практиків та XI Всеукраїнської науково–практичної конференції курсантів, студентів, аспірантів та ад'юнктів – Львів: ЛДУ БЖД, 2021. – 251 с.

Збірник сформовано за науковими матеріалами Всеукраїнської науково–практичної конференції викладачів та фахівців–практиків «Охорона праці: освіта і практика» та XI Всеукраїнської науково–практичної конференції курсантів, студентів, аспірантів та ад'юнктів «Проблеми та перспективи розвитку охорони праці».

Збірник містить матеріали таких тематичних секцій:

Секція 1. «ОХОРОНА ПРАЦІ: ОСВІТА І ПРАКТИКА»

Перспективи розвитку напряму “Охорона праці” в сфері освіти
Діджиталізація освітнього процесу та інформаційного простору за напрямом «Охорона праці»
Інтерактивні методи навчання при викладанні дисциплін за напрямом «Охорона праці»
Формування ризик–орієнтованого мислення у здобувачів освіти та у працівників підприємств системи управління охороною праці.
Оцінка ризиків
Практичний досвід з охорони праці на підприємствах

Секція 2. «ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОХОРОНИ ПРАЦІ»

Стан і перспективи удосконалення системи управління та нагляду за охороною праці і промисловою безпекою
Профілактика виробничого травматизму
Технології контролю і захисту від шкідливих і небезпечних виробничих та екологічних чинників
Забезпечення безпеки і гігієни праці у підрозділах силових та спеціальних структур
Новітні інформаційні технології як інструмент підвищення рівня промислової безпеки
Культура та психологія праці
Математичні моделі в охороні праці

© ЛДУ БЖД, 2021

Здано в набір 14.04.2021. Підписано до друку
21.04.2021. Формат 60x84^{1/3}. Папір офсетний.

Ум. друк. арк. 15,5.

Гарнітура Times New Roman.

Друк на різнографі. Наклад: 100 прим.

Друк: ЛДУ БЖД

вул. Клепарівська, 35, м. Львів, 79007.

ldubzh.lviv@mns.gov.ua

За точність наведених фактів, економіко-статистичних та інших даних, а також за використання відомостей, що не рекомендовані до відкритої публікації, відповідальність несуть автори опублікованих матеріалів. При передруковуванні матеріалів посилання на збірник обов'язкове.

психічний стан працівників, а з іншого боку, з урахуванням наявності підтримки, може навіть зменшити стрес на робочому місці. Необхідно встановити також взаємодію між керівництвом і працівниками, які визначають комфортність виконання виробничих завдань. Звісно оцінка стресу на робочому місці повинна враховувати періодичність різноманітних змін, що зазвичай викликає почуття невпевненості та стресу у працівників.

Список використаних джерел

1. NHS Employers stress website – www.nhsemployers.org/stress Health and Safety executive website – www.hse.gov.uk
2. Chartered Institute for Personnel and Development – www.cipd.org.uk
3. The ACAS website has a summary of the causes of stress – www.acas.org.uk
4. The International Stress Management Association has worked with the HSE to develop materials on the stress management standards – www.isma.org.uk

УДК 613.6.027

МОДЕЛЬ ОПТИМІЗАЦІЇ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧИМИ РИЗИКАМИ НА МАШИНОБУДІВНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

*Безсонний В.Л., к.т.н., доцент, доцент кафедри технологій і безпеки
життєдіяльності*

Харківський національний економічний університет ім. С.Кузнеця

Ризик є природною складовою життя і супроводжує людину в усіх сферах її діяльності. В одних випадках ризик може бути великим і бути причиною аварій або виробничих нещасних випадків, а також причиною професійних захворювань. В інших випадках ризик менше, і його наслідки не такі небезпечні, наприклад, невелика травма або незначні матеріальні збитки. Існують три стратегії ризику: прийняття ризику, уникнення ризику, управління ризиком. Потрібно не уникати неминучого ризику, а вміти відчувати ризик, оцінювати його величину та не переходити за допустимі межі.

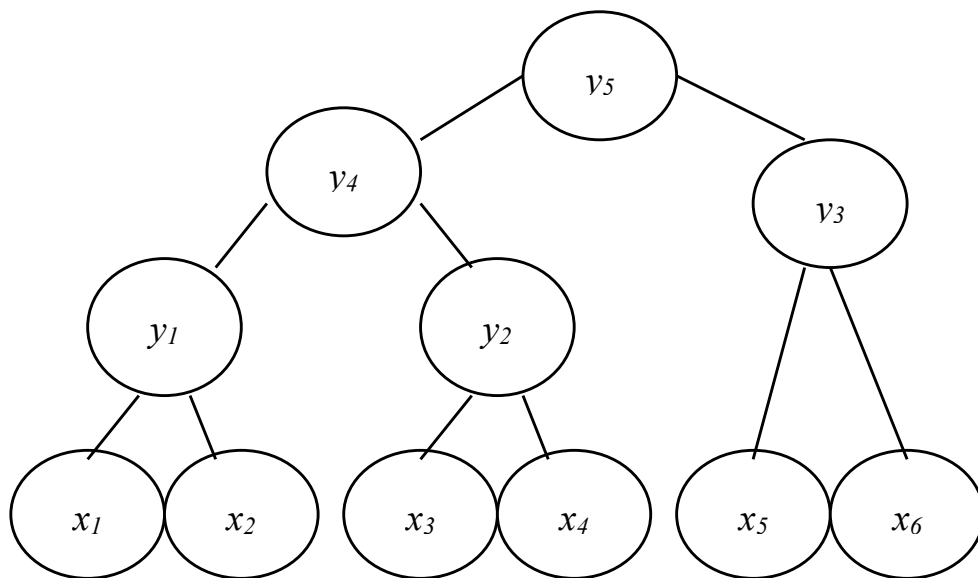
Для визначення ризику визначимо матрицю, строки якої відповідають різним рівням ймовірності, а стовпчики – різним рівням збитку. В клітинках матриці містяться значення ризику. В подальшому, для спрощення розрахунків будемо розглядати тільки три рівня ймовірності та збитку – мінімальний (1), середній (2) и високий (3).

Поставимо задачу управління ризиком – знизити ризик з мінімальними витратами. Зниження ризику досягається за рахунок заходів двох типів. Заходи першого типу зменшують ймовірність настання небажаної події, а заходи другого типу знижують збитки при настанні небажаної події. Прийmemo, для початку, що заходи першого та другого типів не пересікаються. Нехай є n заходів першого типу. Позначимо a_i – зменшення ймовірності p при проведенні i -го заходу, b_i – витрати на проведення i -го заходу. Далі позначаємо A_1 – величину зниження ймовірності, необхідну для переведу даного показника в категорію мінімального ризику, A_2 – величину зниження ймовірності, необхідну для переведу показника в категорію середнього ризику. Позначимо $x_i = 1$, якщо i -й захід увійшов у програму зниження ризику, $x_i = 0$ в іншому випадку.

Постановка задачі: визначити $x_i, i = \overline{1, n}$, такі, що $\sum_i b_i x_i \rightarrow \min$,

при обмеженнях $\sum_i a_i x_i \geq A_1$.

Це задача пакування рюкзака, що ефективно вирішується методом дихотомічного програмування при цілочислових значеннях параметрів. На рис. 1 наведено структуру дихотомічного представлення задачі. Вершини $x_1 - x_6$ відповідають набору заходів. У вершинах $y_1 - y_5$ відбувається матрична згортка відповідних показників нижнього рівня.

Рисунок 1. Структура дихотомічного представлення задачі

Розв’язуючи такого типу задачі для кожного фактора, отримуємо витрати c_{ij}^6 , необхідні для зниження ймовірності від високого рівня до рівня $j = 1, 2, 3$. При цьому величина c_{i3}^6 відповідає витратам на збереження висо-

кого рівня ризику (не допустити катастрофи). Аналогічні задачі розв'язуються для визначення мінімальної величини витрат c^y_{ij} , необхідних для зниження величини збитку до мінімального або середнього рівня.

Алгоритм програми зниження ризику:

1. Визначаємо мінімальні витрати на досягнення кожної з оцінок за допомогою матричної згортки. Перше число в матриці – величина оцінки, друге – витрати на досягнення (або збереження) цієї оцінки. Рухаючись знизу догори, отримуємо для кожної оцінки мінімальні витрати (на зменшення ризику від високого до середнього і низького). Для цього із клітинок матриці з однаковими оцінками (перше число) вбираємо клітинку з мінімальними витратами (друга клітинка).

2. Формування варіанту програми, тобто сукупності оцінок факторів, що забезпечують необхідне значення інтегральної оцінки з мінімальними витратами, відбувається методом зворотного ходу. Для цього послідовно, згори донизу, визначаємо, які вихідні дані відповідають вибраній клітинці матриці. Встановивши ці значення знаходимо їх у матрицях нижнього рівня.

Повторюємо це, поки не досягнемо нижнього рівня структури дихотомічного подання, тобто конкретних оцінок факторів ризику. Набір цих оцінок є результатом дії алгоритму. Результати комплексної оцінки і визначення інтегральної оцінки ризику полягають в наступному. Розглядаємо матрицю визначення рівня небезпеки в залежності від рівня ймовірності ті рівня збитку. У кожному осередку матриці записуємо суму мінімальних витрат. З усіх клітин з однаковими рівнями ступеня небезпеки вибираємо осередок з мінімальною сумою. В результаті отримуємо таблицю мінімальних витрат, необхідних на зменшення ступеня небезпеки від максимального до мінімального і середнього рівня.

**ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ПРИ ВИКЛАДАННІ
ДИСЦИПЛІН ЗА НАПРЯМОМ «ОХОРОНА ПРАЦІ»**

Гнат І.Р., Карась Н. О., Бардін О. І.
ЗАСТОСУВАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ЕЛЕКТРОННИХ
ПІДРУЧНИКІВ У НАВЧАННІ 24

Запара О.Ю., Хоменко Л.Г.
ІНФОГРАФІКА ЯК ЗАСІБ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО
МАТЕРІАЛУ ПРИ ВИВЧЕННІ ДИСЦИПЛІНИ
«ОХОРОНА ПРАЦІ» 26

Нестер Г. А., Нестер А. А.
НАВЧАННЯ ПРЕДМЕТУ «СИСТЕМИ КОНТРОЛЮ
НЕБЕЗПЕЧНИХ ТА ШКІДЛИВИХ ВИРОБНИЧИХ ФАКТОРІВ» 28

Телегіна Г.В.
НЕФОРМАЛЬНЕ НАВЧАННЯ: ЗА І ПРОТИ..... 30

**ФОРМУВАННЯ РИЗИК–ОРІЄНТОВАНОГО МИСЛЕННЯ У
ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ТА У ПРАЦІВНИКІВ ПІДПРИЄМСТВ**

Туровська Г.І.
ВПРОВАДЖЕННЯ РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОГО МИСЛЕННЯ –
ВАЖЛИВИЙ КРОК ДЛЯ УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ 33

**СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ОХОРОНОЮ ПРАЦІ
ОЦІНКА РИЗИКІВ**

Азюковський О.О., Чеберячко С.І., Яворська О.О.
ОЦІНКА РИЗИКУ СТРЕСОВИХ СИТУАЦІЙ
НА РОБОЧОМУ МІСЦІ 35

Безсонний В.Л.
МОДЕЛЬ ОПТИМІЗАЦІЇ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧИМИ РИЗИКАМИ
НА МАШИНОБУДІВНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ 42

Білінський Б. О., Мірус О.Л., Марич В. М.
УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ОХОРОНИ ПРАЦІ НА
ПІДПРИЄМСТВАХ ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА НА ОСНОВІ ДСТУ
ОHSAS 18001:2010..... 45

*Васильєв В.О., Дученко А.В., Кучерук В.І., Самсоненко А.С.,
Пятова А.В.*
ОГЛЯД СИСТЕМИ ОХОРОНИ ПРАЦІ В ІТАЛІЇ..... 47